

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S a l e

ved

Aabningen af den Clasenske Folkebogsamling

den forrige Latinskoles Læsesal,

udgivet som

Indbydelsesskrift til den offentlige Examen

Nykjøbing Cathedralsskole

1839

ved

E. P. Rosendahl.

Nykjøbing.

Troft i With. Laubs Officin.

Efterstaaende aldeles populaire og fordringsløse Foredrag, om et Folkebibliothek's Betydning, om den historiske og den for det daglige Livs Sysler undervisende Lærnings Vigtighed, som her i Bogsamlingens Nærhed og for dem, hvem disse Blade nærmest ere bestemte, muligen turde have nogen Interesse, ligesom den og underretter længere Fraværende om, hvorledes et lange ubenyttet Locale, i hvilket flere af Landets Embedsmænd modtog deres tidligste Dannelse, nu efter høiere Tilladelse afbenyttes, — maa for dennesinde ledsage min ærbødigste Indbydelse til Skolens Forefatte, mine Disciples Forældre og alle den videnskabelige Underviisnings Venner: at de, saa ofte muligt ville stjenke ogsaa dette Aars offentlige Prøve, deres gunstige, hødrende Opmærksomhed.

Nykjøbing Cathedralskole den 12 August 1839.

Hofendahl.

Mine høiſtærede Tilhørere!

Det er paa et ſæregt Sted og i en ſæregen Anledning, at jeg idag har tilladt mig, at indbyde Dem. Denne gamle Hal, ſom ſaae Aarhundreder hentrinde over ſit Lag, ſom i Aarhundreder høitidelig hævede ſig blandt Gravene af henſlumrede Brødre, ſeer, efter lang Tids Forløb, forſtegang idag en feſtlig Forſamling inden ſine ærværdige Mure. Og dog var det ikke altid her ſaa tyſt. I Læ af det Herrens Tempel, ſom reifte ſig ved dens Side, og rimeligviis ſamtidig med dette, blev den opført. Hvor mange Slægter ere oprundne og gangue til Hvile i den vœrelrige Tid, og diſſe døde Stene ſtaaer endnu og tale om forbigangue Aarhundreder. De ſtode ſammenſøiede til en mægtig Bygning, inden nogen anden af de nuværende Boliger i denne By opførtes, og de ville maaffee endnu ſtaaer, ſom Vidner om Fædrenes Kraft og fromme Nidkjærhed, naar de fleſte yngre ere nedſunkne i Gruus. Og det er ikke uden Betydning at det er ſaa. Thi Aanden, og hvad den tilhører er evigt, medens hvad der udsprang af blot legemlig Nædtørſt, til blot jordiffe Diemed, tilhobe efterhaanden næſten ſpoerloſt forsvinder i Tidens og de timelige Forandringerſ følgende Strøm.

Har da denne Bygning i ſin første Oprindelse, ſom i ſin ſenere Beſtemmeſe et aandeligt Diemeed?

Vi ſvare, efter Hiſtorienſ Vidneſbyrd, ja!

Et Aartuſende er forløbet, ſiden Chriſtendommenſ Sol oprandt over det kolde, mørke Norden, over den Kampens og en til Rov og blodig Vikingsfærd æggende Troes

Tid, som vor ypperste Digter i saa Vildeber, laante af den barske nordiske Natur, saa træffende har skildret:

De Nætter de ruge saa lange og sorte,
 Strykthjernen stimler saa mat.
 Ud stormer Vinden fra Himmelens Porte,
 Fælt knager Grenen i kolde Nat.
 I Døffertunden Blæsten tuber
 Om morsgroebe Støtter af Balhals Guber.

Da svandt Frostnatten for et mildere Skar, som oprindende fra Østen og Syden, spaaede en lysere og skjønnere Dag. Ligg Fuglenes Dvidder i den dæmrende Morgen, løde fromme Sange til Korsets Priis, Bloorstenen forsvandt for det christelige Alter, fra de mørke Lunde traadte Menneffene ind i de lyse Kirkehælvinger, Slagtoffrene fortrængtes af Troen paa Forsøneren og den evige Barmhertighed, fromme Munke kæmpede freidigt for den nye Lære, og til at skaffe dem bestyttende Bolig til deres aandelige Syssel reistes disse Mure. Saa yppige, sandfelige og fordarvede som saamange af den ældre Kirkes Lærere senere bleve, vare de aldeles ikke fra Begyndelsen. Vi maae are deres gudfrygtige Jver i alle deres Foretagender; og kun deres utrættelige, selvopoffrende Virksomhed ffylde vort Fædreneland sin Dvergang fra Vildhed og Raahed til lovmæssig og borgerlig Orden.

Inden disse Mure, i Klostre og Munkeboliger fandt mangen Ulykkelig Redning og Fred, i Klostre lærtes først Brug af Pergament og Pen, lærtes først Læsning og Skrivning, i Klostre opbevaredes de herlige Levninger af Forverdenens videnskabelige Stræben og Kundskaben om en forsvunden Dldtid. Ingen Bog forstod man endnu at trykke, Munkene maatte i deres stille Geller affrive dem, og saavel Vanffeligheden ved et omfattende Arbeide af denne Natur, som den os nu ubegribelige Sjeldenhed og Kostbarhed af Redstaber til at skrive med og Ting til at skrive paa, kunde paa den Tid sætte et betydeligt Værk i Priis med et heelt Jordgods.

I Klosterbygningerne lærte Nordboen at kjende de første beqvemme Steenhuse, istedetfor de tidligere brugte Træhytter; om Klostrene besaaedes de første Agre med Korn; ved Klostrene anlagdes de første Haver; og den berømte Abbed Wilhelm til Eskildsø, som Erkebiskop Absalon indkaldte i Riget Aar 1165, bragte først Urtebyrkning og Pobelkonst til Danmark.

I Klostrerne endelig stiftedes, foruden saameget andet Godt, de allerførste Bog-samlinger.

Ligesom Lund i Skaane, saavidt vides, havde den første danske Skole, saa havde den og det første tarvelige Bibliothek. Om Ribe læses, at Biskop Omer skjenkede Domkirken Bøger for 600 Mk., (en stor Pengesum paa de Læder!) og Biskop Dlaus skjenkede den en Postil. Biskop Ingerdsen skjenkede Aarhus Domcapitel alle sine Bøger. Absalon skjenkede ogsaa Klosteret i Sorø en Deel Skrifter og endnu gjemmes paa Bibliotheket i Kjøbenhavn en Pergamentbog af denne Samling. Men intet af alle Klosterbibliotheker omtales dog saameget, som Bernhardinernes i Dmkloster i Jylland*.

Klosterne ere altsaa de christelige Bibliothekers egentlige Bugge, og den Bygning, i hvilken vi i denne Time befinde os, hørte dertil.

Efterhaanden som Christendommen var bleven Folkets Religion, som Geistlighedens Rigdom og Magt, i forvirrede Læder, under svage Regenter, tiltog; efterhaanden som Lædighed, Uvidenhed og Bellyst indtrængte sig imellem de før saa tarvelige, fromme og arbeidsomme Munke; da de i Lære og Levnet saa aldeles vanslagtede, at de maatte fortrænges fra deres gamle Hjem, — bleve endnu, andensteds saavel som her, deres Bø-liger anvendte til at undervise og opdrage en ny Slægt, som baade skulde udfylde deres Plads og pleie og omsure alle aandelige Goder.

Dg i 3 Aarhundreder løb atter Kærdømmens Røst inden disse Vægge og mange Mænd ere her dannede, herfra udgangne, som have tjent og endnu tjene Fædrelandet, i forskjellige Embeder og Livsstillinger.

Først da dette Rum syntes for trangt for det udvidede Underviisningsvæsen, med dets flere Læregjenstande og talrigere Lærere; først da rummeligere og lysere Læsestuer modtog de Cathedre, som før fandt næisom Plads i denne indskrænkede Kirkebolig, først da blev her taust og eensomt, og den gamle Sal syntes i sin skumle Tomhed at sørge over Samtidiges Ringeagt og Ligegyldighed.

Men dette er fra idag af forbi.**

Gjentone her ikke længere hellige Lovsange, lyder her ikke længere den levende Underviisning, saa skal her dog alligevel i Fremtiden ene sørges for Aandens Rødtørst, for dens stedse vorende Indsigt i de forskjelligste Retninger, og det Sted som fordm var

* Nyrups statistiske Skildring af Danmark og Norge.

** Universitetsdirectionens Tillæbelse er meddeelt under 15de Septbr. 1838.

bestemt til dens Dploftelse og Næring, skal være bestemt dertil fremdeles, skal i en stedse vorende Beholdning opbevare dens Virksomheds Minder, og som fra et rigt Bæld udgyde sin befrugtende Strøm over det daglige Liv.

En for Alle tilgængelig Bogsamling skal her gjemmes.

Som vore Bogsamlinger i Almindelighed, hvilket vi før bemærkede, saa at sigere stiftede paa en kirkelig Grund, og det er en Sandhed: at Culturens bedste Frugter maae indpodes i den religiøse Troes faste, marvfulde Stamme, hvis de ret skulle have Barighed under alle Jordens Storme og beholde qvægende Næringskraft for alle Tider; saa er det og smukt, meget smukt at disse Bærelser paa Ny kunne anvendes til et saadant aandeligt Diemed og ikke blot benyttes paa en til deres tidligste Bestemmelse svarende Maade; men ved deres historiske Oprindelse steds ligesom minde Betragteren om hvad der bør være Roden og Stammen for Folkedannelsens og Dplysningens mangfoldige, vidtspredte Grene, som fra første Færd spirende af Ewighedens Frø, nu i vore Dage, til den samme evige Guds Forherligelse, der plantede det, hæver sine stjerne Grene mod Himlen og skygger vidt over Jorden.

Før at tale om Bogsamlingen selv, som Folkebibliothek betragtet, da ligger det i Sagens Natur, at samme ikke just indeholder Skrifter af de egentlig lærde eller Facultetsfag: jeg mener Philosophie, Theologie, Lovkyndighed, Kægekunst o. s. v. Skjøndt der ogsaa i samme findes endeel saadanne, som enten i historisk Henseende kunne have Interesse, eller i Livets daglige, særlige Forhold besidde Anvendelighed og kunne forstaaes, nydes og gavne uden egentlig Boglærdom.

Men en Bogsamling maa, som Folkebibliothek, indeholde saadanne, endog større Bærker af vor egen og Fremmedes Literatur, som ikke forudsætte og kræve streng videnskabelige Forkundstaber, saadanne som enhver dannet Mand, med den fornødne Sprogfærdighed, med Nytte og Fornøielse kan bruge, saadanne som i Almindelighed kunne være for Menneftet, Borgeren, Agerdyrkeren og Fabrikanten forædlede, underholdende, veilevende og belærende, alt efter det Valg han af samme maatte gjøre.

Derfor bestaaer og nærværende Samling, ifølge sit Diemed, fornemmelig af mathemathiske Skrifter, af physiske, technologiske, botaniske, naturhistoriske, agronomiske, statistiske, geographiske, topographiske, og især historiske.

Og skjøndt jeg herom kun har bekjendte Ting at bringe i Erindring, maatte det dog tillades mig over samme at udtale mig noget nærmere.

De mathemathiske fremstille Lovene for al stræng Folgeslutning, for alle beregnelige Forhold og Størrelser saavel i Theorien, som i Anvendelsen. De afgive, som bekjendt, Maalestøcken for Jordens Flade, for Bjergenes Høide og Afgrundenes Dybde, for Fordelingen af Tryk og Kraft, for Vægtstangens Egenskaber, for Synnets Vinkler og Tonernes Svingninger, de lede til Bestemmelsen af de videste Afstande, selv for Himmellegemernes Bevægelse.

De physiske og kemiske gjøre os bekjendte med Luftens og Jordens Bestaffenhed, med Stoffernes Bestanddele og Verelvirkninger, med Electricitet, Galvaniisme og deres forskjellige Indflydelse under forskjellige Forhold, med Vandet og Jlden, med de naturlige Syrer og Salte, brændbare og ubrændbare Mineralier, hvorledes de hæve, modarbeide eller forstærke hinanden.

De technologiske fremstille Anvendelsen af de mathematiske og physiske Grundfænelser paa de daglige Haandteringer, de forklare og bestueliggjøre i noiagtige Afbildninger de vigtigste Opfindelser og Maskiner, som ikke alene af de egentlige Kunstnere i deres Bærskleder benyttes, men som selv i Livets sædvanlige System af Agerdyrkeren, Haandværkeren og Handelsmanden søges og bruges s. Er. de hensigtsmæssigste Indretninger og Bygningsmaader af Huse og Skibe, de anvendeligste Midler og Redskaber til Jordens Behandling, Brydning og Rensning, til oversflodigt Vands Udpompning eller Fordeling, til Uldens, Hørrens og Hampens Bearbejdelse, til Sædens Lærkning og Rengjørelse, til Kornets og Frugternes fordeelagtigste Afbenyttelse for at tilvirke Æl, Most, Ædike, Vin eller stærke Drikke.

De botaniske og naturhistoriske føre os først ret ind i Guds skønne Verden, gjøre os ret bekjendte med hvad der vorer og bevæger sig paa Landets Overflade eller paa Havets Bund, med de forskjellige Urter af Liv der yttre sig i Planten og Dyret, og i al deres Forskjellighed fra den Jord de leve paa, dog deres inderlige Slægtsskab med den, i det hele den dyriske Verden slutter sig til Kalkrækken paa den ene Side, og hele Planteverdenen til Kiselsrækken paa den anden. De gjøre os bekjendte med de for os skadelige, som med de for os saa uendelig vigtige Urter af begge Slags; saavel med Kornet som med de onde Urter — og lære os saavel Dvægets Røgt og Biernes Pleie, som Opmærksomhed paa skadelige Insecter og Midler til Udyrs Fordrivelse.

Examinationen begynder den 8de og fortsættes uafbrudt til den 19de Septbr. i følgende Orden:

Første Værelse.	Andet Værelse.
	Mandag.
I. & II. Klasse, Latin (9—12.)	I. & II. Klasse, Historie (9—12.)
Græsk (2½—5.)	Geographie (2½—5.)
	Tirsdag.
I. & II. Klasse, Religion (9—12.)	Naturhistorie (9—12.)
Dansk (2½—5.)	Tydsk (2½—5.)
	Onsdag.
III. Klasse, Latin (9—5.)	Tydsk og Fransk. . . (9—5.)
	Torsdag.
Græsk (9—12.)	Historie (9—12.)
Naturhistorie . . . (2½—5.)	Geographie (2½—5.)
	Fredag.
Religion (9—12.)	Arithm. } (9—5.)
Hebraisk (2½—5.)	Geom. } (9—5.)
	Lørdag.
IV. Klasse, Latin (9—4.)	Fransk og Naturh. (9—4.)
	Mandag.
Græsk (9—12.)	
Geometrie (2½—5.)	
	Tirsdag.
Religion (9—12.)	
Hebraisk (2½—5.)	
	Onsdag.
Historie og Geogr. (9—5.)	
	Torsdag.
Tydsk (9—12.)	Arithmetik (9—12.)

Den 23de Septbr., om Formiddagen Kl. 11, foretages Omflytningen, og Examen sluttet med sædvanlig Høitidelighed.

Mandagen den 30te, om Formiddagen Kl. 9, begynder Examinationen af dem, som ere anmeldte til Optagelse i Cathedralsskolen, fra næste Skoleaars Begyndelse.

Og skjøndt jeg herom kun har bekjendte Ting at bringe i Erindring, maatte det dog tillades mig over samme at udtale mig noget nærmere.

De mathemathiske fremstille Lovene for al streng Folgeslutning, for alle beregnelige Forhold og Størrelser saavel i Theorien, som i Anvendelsen. De afgive, som bekjendt, Maalestokken for Jordens Flade, for Bjergenes Høide og Afgrundenes Dybde, for Fordelingen af Tryk og Kraft, for Bægtstangens Egenskaber, for Synets Vinkler og Tonernes Svingninger, de lede til Bestemmelsen af de videste Afstande, selv for Himmelslegemernes Bevægelse.

De physiske og chemiske gjøre os bekjendte med Luftens og Jordens Bestaendighed, med Stoffernes Bestanddele og Verelvirkninger, med Electricitet, Galvanisme og deres forskjellige Indflydelse under forskjellige Forhold, med Vandet og Isden, med de naturlige Syrer og Salte, brændbare og ubrændbare Mineralier, hvorledes de hæve, modarbejde eller forstærke hinanden.

De technologiske fremstille Anvendelsen af de mathematiske og physiske Grundstninger paa de daglige Haandteringer, de forklare og besneliggjøre i usigtige Udfindninger de vigtigste Opfindelser og Maskiner, som ikke alene af de egentlige Konstruere i deres Værksteder benyttes, men som selv i Livets sædvanlige Syssler af Agerdyrkeren, Haandværkeren og Handelsmanden søges og bruges f. Ex. de hensigtsmæssigste Indretninger og Bygningsmaader af Huse og Skibe, de anvendeligste Midler og Redskaber til Jordens Behandling, Brydning og Rensning, til oversflødig Vand's Udpomping eller Fordeling, til Uldens, Hørrens og Hampens Bearbejdelse, til Sædens Lærkning og Reengjørelse, til Kornets og Frugternes fordeelagtigste Afbenyttelse for at tilvirke M, Most, Ødike, Biiin eller stærke Drikke.

De botaniske og naturhistoriske føre os først ret ind i Guds skønne Verden, gjøre os ret bekjendte med hvad der voxer og bevæger sig paa Landets Overflade eller paa Havets Bund, med de forskjellige Arter af Liv der ytrer sig i Planten og Dyret, og i al deres Forskjellighed fra den Jord de leve paa, dog deres inderlige Slægtskab med den, i det hele den dyriske Verden slutter sig til Kaltrakken paa den ene Side, og hele Planterverdenen til Riseltrakken paa den anden. De gjøre os bekjendte med de for os skadelige, som med de for os saa uendelig vigtige Arter af begge Slags; saavel med Kornet som med de onde Urter — og lære os saavel Dvægets Røgt og Biernes Pleie, som Opmærksomhed paa skadelige Insecter og Midler til Udyrs Fordrivelse.

Til disse slutte sig, som Underafdeling, de agronomiske Skrifter, der undervise os om vore Havens og vore Ageres bedste Dyrkning, om Jordmonets Bearbejdelse, Blausning og Frugtbargjørelse, om Agerlandets rigtigste Inddeling og Sødarternes Valg, om disses hensigtsmæssigste Skifte, om Jordfrugter og Træfrugter, om deres Forædling, deres Formering, deres Lørring og Opbevaring.

Sligt angaaer Hvermand, som eier nogen Plet Jord, som ikke tankeløs gaar igjennem Livet, som selv ikke vil arbejde forgyves og som snuffer sine arbejdende Brødre den rigest muelige Løn for deres Glid og Svæb, som veed at vort Fædreland er et Kornland og at Nærgaaf og Agerdyrkning ere vore naturlige Bestandskilber, og som har seet: at jo mere Indsigt og Overlæg der ledede Landmandens Foretagender, desto mangfoldigere foregedes hans Frembringelser og befæstedes hans hele jordiske Belysren.

Alt dette veed Statistikerer nœie at beregne og derfor beholde hans Arbejder, hvor tørre og ufrugtbare de end maatte synes mangen Een at være, stedse Værd og Interesse for den som snuffer at kjende hver enkelt Lands eller Egn's Folkemængde, Bilskaar, Levemaade, Frembringelser og Næringsveie i de omstiftende Tider; for Enhver, som det ligger Magt paa at efterspore de mange forstjellige Aarsager, som snart mere snart mindre, have virket befordrende eller forstyrrende ind paa Levealderen, Sundhedstilstanden, Sædeligheden, Bindstibeligheeden og Bestanden, i samme eller vidtadstilte Egne, under samme eller modsatte Klimatforhold. Thi ingen Virkning er uden Aarsag, saavel i det indre som i det ydre Liv; men for det tænkende Mennecke er det en Trang og en Glæde, at efterspore og finde Grunden til Alt hvad der foregaaer omkring ham, og derefter tage sine Forholdsregler, ikke alene for sig selv, men for den snævrere eller videre Kreds, som han føler sig kaldet og forpligtet til at virke for.

Derfor høre ogsaa med al Nøie de statistiske Skrifter hjemme i et Folkebibliothek; men ikke mindre de geographiske og topographiske, som give os en Skildring af den hele Verden med dens naturlige og politiske Forhold, eller af dens enkelte Dele, Provindsler og Stæder.

Hvor er nemlig Grændsen for Mennekkets Videlyst naar det først har begyndt at faae Kundskaben hjar, har begyndt at udstrække sine Tanker over de første jordiske Nødvendighedsers indskrænkede Kreds? Men kan der være nogen behageligere Kundskab end den: at vide noget om de talrige Medmennekkers Raar og Færd, som tilligemed os ere Indbyggere af samme Klobe? at vide noget om deres Lande og Forsætning, om

hvorvidt deres Tilstand, i legemlig eller aandelig Henseende, er betinget af deres Staters Veliggenhed, af de Bjerge eller Dale som krydse dem, af de Floder som gennemstrømme dem, af de Have der ombølge dem, af den Luft de indaande, af de Love, Regjeringer, Religionsmeninger, som de hylde og underkaste sig.

Kunne vi vel kalde den en dannet Mand, som slet intet veed herom? Hvor snæver maa ikke hans Synskreds være, hvor usikker hans Dom selv om alle verbdslige Anliggender!

Og overhovedet, ville vi end ikke tale om Kundskabens Værd og Behagelighed i og for sig selv, skulde det da ikke, blot i timelig og materiel Henseende, være den, som vil udvide sin borgerlige Virksomhed i nogensomhelst Retning, af største, af uundværlig Bigtighed at vide: hvor de bedste Frugtarter og Kornsorter vore; hvor de kraftigste Dværgstammer trives; hvor de ædleste og reneſte Metaller vindes; hvor de ypperſte Konſtfærdigheder øves; hvor de fortrinligſte og til billigt Priis kjæbelige Handelsvare erholdes; — ſamt hvor hans egne Frembringelser, af hvilketſomhelſt Slags, finde den naturligſte, hurtigſte og fordeelagtigſte Afſætning??

Det kan vel neppe omtvivles, end mindre benægtes?

Men det er Keiſer, der forſyue Landenes Beſkrivere med Stof, det er egen Beſtuelſe eller Andres noiagtige Opteguelſer paa ſamme.

Derfor høre ogſaa Keiſeberetninger fortrinligen til et fuldſtændigt Folkebibliothek, ſaameget mere, ſom diſe kunne aldeles gaae i det Enkelte med deres Skildringer, og ſom den Keiſende, naar han er udruſtet med en levende Dpfatningsøve og med Gave til at fortælle hvad han har oplevet og erfaret, da ligesom gjør han vore Ører til Zine* og lader os, med ſtedſe ſtigende Deeltagelſe, ſtue og føle hvad der ryſtede eller henrykte ham ſelv. Vi ſværme med ham blandt Ruinerne af en forſvunden Herlighed, vi dele hans Farer naar han ſeiler mellem Nordhavets Iſbjerge, naar han klavrer paa Sneefjeldenes bradte Sider, vi følge ham med vellyſtblandet Gru mellem Ørkenens Rovdyr og ved Vulkanens Svælg, vi falde i Støvet med ham for Alfaberens Majeſtæt ved Serpens eller Niagaras jordryſtende Fald og under den tropiſke Nathimmels blendende Pragt. Intet er mere ſkicket til at fængſle os, end de afverlende Syner, han fra Tid til anden fører frem for vort Blik. Men Intet er mere belærende tillige, mere iſtand til at fylde os med Taknemmelighed, med erkjendelig Paakjønneſe af de Guder, vi daglig

* Ponginus om Herobot.

nyde, end naar han omstændelig og sanddru foreskilder os Alt det, de Mennesker ofte maae savne og lide og kæmpe med, som vi, idet vi ellers kun betragte dem i et fjernt, dæmrende Lys, troe i Besiddelse af alle misundelsesværdige Fordele. Forfatteren kalde sig Niebuhr, Chaudler, Baillaut, Noß, Humbolt eller hvad han vil, han være hvilken som helst Landsmand, tale med hvilken som helst Tunge, Ung og Gammel ledsager ham dog gjerne, med Fornøielse og Nytte. Og vor nærværende Samling besidder en betydelig Deel af saadanne.

Men af alle Fag, besidder den dog ikke saameget, som af det historiske. Og at, af al underholdende Læsning, ingen er mere ikke blot belærende, men opmuntrende, trøstende, vederqvægende, ja opbyggelig — dette vil jeg endnu lidt udførligere tillade mig at udvikle, i det jeg ogsaa her kun gjentakker, hvad der er mine heistærede Tilhørere for længe siden bekjendt.

Midt i den store Natur, i dens tallose Rækker af livløse og levende Skikkelser og Væsner, om og for en Deel frie i deres Bevægelser, saa dog bundne til uforanderlige Drifter, staaer Mennesket som eneste og løfter tænkende sit Hoved og Nie over alle Skabninger, som Jordens ypperste, som Himlens beslagtede, og skjøndt i sin første Barndom ledet af stærke Drifter, liig Dyret, saa dog begavet med Fornuft, en Guist af det Evige selv, til at forste over det Synlige og Usynlige, med Frihed til at vælge mellem hvad der synes ham Godt eller Dødt, og med en Følelse der umiddelbar lader ham fornemme Glæde eller Smerte, saavel over hvad han gjorde, som over hvad der mødte ham i det indre eller ydre Liv. Som saadan, som Skabningens frie, selvbevidste Søn, raader han tildeels over sin Stjæbne, udrustet med Evner af alle Slags, der næsten kunne stærkes og udvikles i det Uendelige, danner Mennesket blandt alle jordiske Væsner, først sin Historie.*

Thi selv de kunstigt organiserede Dyr ere hvad de fra Tidernes Begyndelse vare; det ene Individets Udvikling er en bestandig Gjentakelse af det andets; og efter Aartusunders Tilværelse, blive de bestandig det samme, uden Fremvæxt. Ved Mennesket derimod er Alt anderledes. Der er en synlig fremstribende Plan, lagt af Skaberens selv, der hæver sig den ene Slægt paa den andens Skuldre, den ene beriger sig med den andens Erfaringer, den ene bliver klogere og bedre selv ved den andens Lidelser.

* Steffens.

Er altsaa Historien ikke en Hov af usammenhængende Enkeltheder, hver for sig uden Betydning for det Hele, er den Resultatet af alle Forheverendes, alle Samlevendes gjensidige Virken og Livet, er det sandt hvad en aandrigh tydsk Forfatter siger: * Intet fornuftigt Ord, som nogen Wiis udtalede, intet godt Exempel, ingen Straale selv i den mørkeste Nat var nogenstunde tabt. Ubemærket virkede det fort og gjorde Godt. Ingen Ustyldigs Blod er frugtesløst udgydt; ethvert Suk af den Undertrykte steg til Himlen og fandt i sin Tid en Hjælper. Selv Laarer ere i Livens Sværtsforrn for den lykkeligste Hest. Menneskeslægten er eet Heelt. Vi arbeide og lide, vi saae og høste for hinanden.*

Er dette sandt, siger jeg, hvilken Betydning faaer da ikke Livværelsen for enhver Enkelt, hans Virkefreds være stor eller liden, glimrende eller skjult! Hvilken Erbødighed for sig selv, hvilken Barsomhed i alle sine Ytringer og Foretagender maa dette ikke indgive ham! Thi Ingen er dog sig selv saa fiendt, at han, istedetfor at velsignes i sin Grav, skulde med Tilfredshed tænke paa: ved sin Slethed at have forført Andre, disse igjen at skulle forføre Flere, disse atter Flere og saaledes i det Uendelige.

Men ligesom en saadan Betragtning maa virke heldbringende for Enhver; ligesom den viser den til Rette, der forargeligen udspreder slet Exempel, i Ord eller Gjerning, i det offentlige eller private Liv: saaledes viser den os ogsaa, naar vi letsin-digen spørge med vor Livværelse, at ingen Dags Anvendelse er ligegyldig; da Ingen er eller skal være for sig selv alene, men alle skulle stræbe at udsylde en Plads i Samfundet, og virke hvad de kunne til Opnaaelsen af Menneskeslægtens fælleds store Siemed: almindelig Fuldkommenhed og Lyksalighed.

Den samme Betragtning leder os ogsaa til rigtigheden at værde Andre. - Den bevarer os baade for eensidig Beundring og eensidig Dabel, saavel af det Gamle og Forbigangne, som af det Nye og Nærværende. Begge udrettede og udrette det de kunde og kunne til sin Tid: os tilkommer det kun at paasjonne og gribe det Gode, samt at afvise og modarbeide det Slette, saavidt vi formaae. Men ingenlunde kunne vi, med Kundskab til Historien troe: at enten en Tidssalder har været aldeles fordærvet, eller en anden saa fuldkommen, at vi uden videre for Alvor kunne ønske dem tilbage, eller mene det nok at standse paa det Trin, den stod.

* Herder.

Fremad, bestandig fremad ruller Tidens Hjul og alle Nødsindige maae endrøgtigen og kraftigen slutte sig sammen, for at bidrage deres til om muligt at lede dets Retning. Jagens Stræben er forgjæves for det Hele. Dette er Historiens vigtige Lære og derved forsoner den tillige den Enkelte med sin Stilling og sit Hvarv i Livet; thi ikke hvad, men hverledes vi virke kommer det an paa.

Hvad en Stemme fra Gud siger inderst i vor Sjæl. Hvad Religionen byder i sine hellige Lærdomme, det oplyser og bekræfter næsten ethvert Blad i Historien, og derfor staae de begge i den inderligste Forening.

Religionen taler i betydningsfulde Ord, Historien i anskuelige Exempler, snart venlige og vederqvægende, snart frygtelige og sjælerystende, efter deres forskjellige Natur, men altid forstaaelige, thi de handlende Personer vare Kjød af vort Kjød og Been af vore Been.

Og da Historien i sin hele Udstrækning berører alle menneskelige Stillinger og Forholde, saa kan den og være saa saare meget for Alle.

Naar saaledes tunge Lidelser hvile over Landene, da tyer den Undertrykte til Historien om lykkeligere Dage, for der at finde Trøst og Opmuntring, for der at søge Underviisning om Betingelserne for en bedre Tid.

Naar Fædrelandsvennen ruger over store og dristige Planer, men savner Fasthed i sin Beslutning, da opflammer Historiens Beretning om lignende Daad ham til afgjørende Skridt, og en Winkelrieds, en Svidtfeldts Gjerninger bestemme ham til Handling.

Naar Digteren med sin glødende Følelse og Begejstring for en Storhed, som sjelden møder i Livet, dog føler Trang til at synge om hvad Mennesket kan være, om Menneskeandens Kraft i enhver Art af Kamp, da vender han længselsfuld Biet mod en fjern Fortid og henter fra Historien Stoffet til sine evige Idealer.

Naar Forretningsmanden, træt af Dagens Gjerning, søger Vederqvægelse, søger en sindsforfriskende Udspredelse efter lange Anstrængelser og ofte spildt Nøis, da yder Historien, især dens biographiske Deel, ham hvad han søger, bevarer ham fra at tabe Modet, bevarer ham fra, at give sig selv Skyld for det Mislykkede og Mislunede i hans Bestræbelser, opliver ham ved Billedet af beslægtede Mander, opmunder ham ved straalende Exempler til ikke at forsvage, om han endog af sine Medlevende ikke forstaaes eller stattes.

Ligesom Historien, efter det Foranførte, lærer Enhver at vurdere sit særegne Kald, saaledes lærer den Handelsmanden, hvorvidt han ved Kundskab, Narvaagighed, Driftighed og Redelighed kan bringe det, og hvor Manges Hjælper og Belgjører han derved kan vorde; saa lærer den selv Agerdyrkeren og Haandværkeren, Indsigts og Flids og Ordens og Retsskaffenheds og god Huusholdnings uberegnelige Virkninger; saa viser den Folkelæreren og Skolemanden hvad de kunne og skulle virke for Livet og Samfundet, hvad der af deres Kalds samvittighedsfulde Regt er afhængigt, hvilke Spirer de kunne fremelske til gavnlig Frugtbarhed, hvilke Guister de kunne tænde til lysende Flammer.

- At den lærer den talentfulde Unge, at stole paa den i ham boende Kraft og Hjælpen fra oven og ikke lade sig kue af Modgang og Hindringer, det viser Skildringen af de største europæiske Videnskabsmænd,* der kun opretholdte af et høiere Lys og henrevne af den ædleste Stræben, kæmpede sig frem igjennem alskens Nød og Kummer.

Skulde jeg anføre et Par Exempler, da vilde jeg af vor egen Historie nævne Longomontan, der flygtede fra sit Bond hjem og gav sig i Viborg Skole, hvor han udenfor Skoletiden ved Dagleierarbejde erhvervede sig sit Ophold; indtil han senere ved Universitetet blev Tycho Brahes kjæreste Discipel og, som Professor i Astronomien, foretog Anlægget af vort endnu værende Observatorium.

Da vilde jeg endnu nævne Ove Søg, en fattig Bedemands Søn i Horsens, der, fordi hans Armod i hans tidligste Studenteraar nødte ham til at søge et Degnekald, da samme negtedes ham, maatte stride sig videre frem, for at vorde Professor i Sorø og siden, under Navnet Guldberg, Statsminister i Danmark.

Ja den unge Mand, han være af nok saa ringe Herkomst, naar han kun besjæles af levende Aand, da er Intet som Historien stiftet til at vække de slumrende Evner og reise Lillid og Nød. Thi Intet siger ham som den: ogsaa du kan vorde en Mand. Intet siger ham som den: Himlen velsigner den Stræbende, — Dygtighed kender sig selv, — Dyden adler den Kjeffe og een eneste kan vorde mere end mange Tusinde: en fattig ubekjendt Munk, Morten Luther, rokker den mægtige Paves Throne og ombanner det halve Europa; — en fra Heiskolen i Alttorf forviist Yngling, bliver som Hertug af Wallenstein det tydske Keiserdømmes Støtte; — En Frants af Savoyen, som forgieves tryglede om Ansættelse, blandt saa mange Hundrede i den franske Hær, bliver i Østerrigsk Tjeneste, som Prinds Eugen, den hele Christenheds Værn imod Tyrkiets

* Keiske, Heine, Fr. Aug. Wolff, Moriz, Jean Paul o. m fl.

fremstyrrende Horder, hvem samtlige Konger og Fyrster kappedes om at hædre, fordi de betragtede ham som deres fælles Frelser i Noeden.

Dog Historien lærer ikke blot den Ulige, ei at lade sig skrække af Udsigterne, ei at vige for Busseligheder. Den lærer ogsaa den modne Mand ikke at forsage, ikke at tvivle paa Forsnyets Bistand, ikke at opgive fattede Planer, naar han er fast overtydet om deres Rigtighed: men at arbejde og holde ud, liig en Columbus, der ikke lod sig standse før et nyt Fastland var fundet, liig en Newton, der ikke horte op før Lovene for Stjernehaarenes Bevægelse vare opdagede; liig en Franklin eller Washington, der ikke hvilede, før en halv Verdensdeel havde tilkæmpet sig Uafhængighed.

Men ligesom Historien opmuntret den Forsagte og begejstrer den mod et ædelt Maal Fremkæmpende til Tillid og Udholdenhed, saaledes lærer den og Sandhedens og Dydens uforfærdede Talsmand, ikke at fortvivle om og hans Gjerning skulde blive uden Frugt for Øieblikket, om han og skulde høre Spot og Forsølgelse selv for sine uegennyttigste Anstrængelser. En Senelon bagvaskes og forvises for sine ædleste Bestræbelser; en Galilei haanes og mishandles for sine skarpsindigste Opdagelser. Men Historien har for længst over begge affagt sin retfærdige Dom og en uudsluttelig Hædersglands straalende over deres Grave.

En Socrates maa tømme Giftbægeret, en Joh. Zuss bestige Baalet fordi de forkyndte Sandhed og ikke lode sig forlede, true eller tvinge til at fornegte den. Men Skjændsel og Foragt hviler nu over deres uverdige Dommere. Sandheden dræbes hverken ved Gift eller Brand; men udbødelig som de, der opoffrede sig for den, vil den, saa længe Mennesker leve paa Jorden, forevige deres Navne og opflamme andre til deres Efterlignelse.

Ogsaa dette er da Historiens alverkelige Lære, ikke at stole paa Lykkens Smil; men at være beredt paa alle Skjæbnens Omverlinger og derfor ene holde fast ved det, som Suedighed ikke kan fralste os eller barbarisk Vold fratage os. En Marie Stuart, en Ludvig XVI, ahuede i deres Velmagt vist intet mindre, end at de skulde afføres deres Purpur og ende deres Liv før Bedelens Dre. Men Livet er ikke det høieste Gode. Der gives en Menneskeværdighed, høiere end en forgængelig Kongemagt. Forbryderens Dødsmaade er ikke bestemmende, naar jeg ikke har Forbryderens Sind. Som der, Gud være lovet! er en bedre Verden, hvorhen intet Bedelsværd naaer, saa ere der ogsaa talrige Tilfælde, hvor det er snælligere at tabe end at seire, at dømmes end at affige Dommen.

Altsaa er heller intet bedre end Historien skiftet til, at indskræpe Religionens Bud om Ydmyghed, til at bevare mod Hovmod, bevare fra at svimle paa Magtens Epidse og den udtaler sin truende Advarsel igjennem den nyere Verdens 2 mægtigste Mænd: Pave Gregor den syvende, udslyngede sin Vanstraaelse over den største Deel af den christelige Verden og herskede ved Dvertroens frygtelige Vaaben over de ængstede Sjæle; men maatte fredløs ende sit vrelsrige Liv i en af Italiens Flaacker.

Napoleon saae næsten alle Europas Fyrster beile til sin Gavnst eller skjæve for sit Bink; men maatte tilsidst takke sin bitterste Fiende for en Klippe til at døe paa, i det store Ocean.

Dgsaa Billighed er Historiens Datter, idet den mæglende bøder paa lidenskabelige Samtidiges overdrevne Strængthed. Menneffeligg Ekrobelighed lærer den at betragte i et mildere Lys og opklarer advarende de Grunde, som bestaf overilede Dommere, til at fælde dem, som havde fortjent en sfaansommere Behandling. Dgsaa her viser den sig som den sande Nemesis, der holder Retfærdighedens Vægtstaaal i sin sikre Haand, og ikke blot foreholder Lovens Tjenere deres usfravigelige Pligt; men tillige lade dens usforkyldte Offere, om og seent, vederfares Retfærdighed. Vi ville ikke her tale om Justitsmord eller en umenneffeligg Inquisitionens talløse, himmelraabende Henrettelser. Men hvo vilde vel nu, ved at læse Fædrelandets Aarbøger, dømme en Kay Lykke til at bløde paa Skafottet? Hvo vilde vel nu dømme en af Danmark's lærdeste, klogeste, virksomste Ministre, en Peder Griffenfeld, til evigt Fængsel? Etjant er det derfor og, hvad der skal fortælles Efterlægten, at en Vtling af den samme Kenge, som underskrev Griffenfelds haarde Dom, hundrede Aar senere, reiste den Domfældte et Hæderominde blandt Landets største Mænd, i Lunden ved Jægerspræst.

Endvidere fremkalder og nærer Historien den sande Ærlighed, Redelighed og Bestindighed i Ord og Daad, i det den stiller Hylleren og Røgneren frem i sin hele egenlyttige Jammerlighed og blotter Skurken i sin Røgenhed, om det end lykkedes ham, at be- drage sine Medlevende og bære Masken til sin Grav. Idet den rober enhver blot tilsyns- ladende Stordaaels virkelige Grund, advarer den tillige strængt imod Alt, hvorom vi ikke ere fuldeligg forvissede, at det er ret og godt. Thi havde f. Ex. en Las Casas, som først raadede til at føre Africanske Slaver til Amerika, havde Innocents III, som først fattede Ideen om Inquisitionen, og Eignende blot fjernst kunnet forestille sig de Rædsler og Af- skyeligheder, for hvilke enhver Pensel mangler Farver, som de saaledes uden at ville det,

bløve Anledning til — da maae vi være billige nok til at troe: at de før vilde have ønsket, aldrig at være fødte.

Men afstrækker Historien saaledes fra Alt, om hvis sande Bestaaenhed og mulige Følger, vi isorveien ingen klar Forestilling kunne gjøre os; da afstrækker den endnu mere fra det virkelig erkjendte Onde, fra Alt hvad der ikke kan bestaae for Pligtens og Samvittighedens evige Domstol, fra at laane sig som villieløs Haandtlanger for Andres Misgjerninger, fra at lade sig henrive af Lidensflaber, som naar de først faae Zeilen, ei kjende Dæmning eller Grundse, men gjøre Mennesket langt frygteligere end det meest glubende Dyr. Vi selv have tildeels oplevet, hvad Fremtiden vil ræddes ved at læse og neppes ansee for muligt, vi have oplevet: at et heelt Folk i blindt, fanatisk Raseri afkastede ethvert Baand, som Religion og Sædelighedsfølelse ellers paalægger Mennesket, at Last og Ugudelighed feirede sin gyseligste Triumph og talrige Byer forvandlede til ligesaamange Mordergruber. Men naar vi høre eller læse om sligt, naar vi see rasende Sansculotter søle sig i Menneskebled og al tænkelig Uteerlighed, da lære vi at grue for Mennesket, naar det er uden Gud og enhver høiere Guist er slukt i dets Varm, da lære vi at indsee, hvor meget Schiller har Ret naar han synger:

Gefährlich ist's den Leu zu wecken;
 Verderblich ist des Tigers Zahn;
 Jedoch der schrecklichste der Schrecken
 Das ist der Mensch in seinem Wahn.

og i det vi bære for Anarchiets og Lovløshedens Gyseligheder og Rædsler, lære vi tillige at erkjende og prise Religionens, Sædelighedens og borgerlig Ordens uforkrænkelige Nødvendighed og Hellighed. Og ser Statsmanden som Borgeren er denne Erkjendelse lige vigtig.

Læstende og opløstende er især Historiens Lære for Forfatteren, som i samme følger Livets Udvikling, Menneskeslægten's Fremgang og kjendelige Spor af Forsnyets Styrelse. Tiden tillader ingen omstændelig Udvikling af denne Sandhed; men det vil til nærværende Diemed være tilstrækkelig, blot at paapege de vigtigste hidhørende Momenter.

Lærer Historien da tydelig: at kun det Gode kan i Tidens Længde bestaae og bringe varig Fred og Belsignelse; lærer den Mandens afgjorte Overvægt og Seier over Maaen; lærer den, at den snueste Undersundighed tilsidst graver sin egen Grav; lærer den, at der er en himmelvid Forskjel paa Menneskeslægten's Forsætning i det Hele fordem

og nu, at gode Grundfætninger gjøre sig mere og mere gjældende; at Lovgivningen fra de første raac Elementer efterhaanden strider frem, bygget paa fastere Grunde, for at lykfsaliggjøre Samfundene; lærer den, at Oplysningen, der tidligere kun var enkelte Udmærkedes Eiendom, lidt efter lidt baner sig Vej til de ringeste Hytter, de fjerneste Folkeskær og underviser den store Mængde om, at kjende og agte Livets Bestemmelse, hvorfra Mennesket er kommen, hvad det er, og hvorhen det stunder; lærer Historien, hvorledes Sikkerhed for Person og Eiendom og Rettigheder, i Forbindelse med god Lovgivning, under bestandige Kampe, dog overalt tager til og værner om den Høieste som den Laveste; lærer den, hvorledes Kunst efterhaanden mere og mere forfjønner, Videnskab forædler, Religion gennemtrænger, reuser, løfter vor Slægt over det blot Sandselige, Dyriske og Timelige og giver Sædeligheden sin Næring og Lykfsaligheden sin Grundvold; overtlyder Historien os om alt dette, hvilken opmærksom Jagttager kan da tvivle om, at det er en høiere usynlig Haand, der leder de gjærende Mæsfer til evige Hensigters Opnaaelse.

Selv Krigen, dette ødelæggende Uhyre, som i faa Dage tilintetgjør Virkningen af Aarhundreders Flid, lærer Historien os at kjende, som et ikke alene uundgaaeligt Onde, saalænge Jorden beboes af frie og endelige Væsner; men som et Onde, der i Almindelighed efter de første blodige, hastige Mystelser, bringer de gavnligste Følger. Thi naar en lang Rolighed har slappet Folkene og dybsat dem i en fordærvelig Latheds, Letsindigheds, Uppigheds og Bellysts Slummer — da kommer Krigen, liig Orkanen fra Orken eller Lynet fra Skyen, og reuser den pestsvangre Luft: den tordner de Dorste op af Søvn; den vækker de hvilende Kræfter; den lærer Savn af Overdaadighedens Trylleries; den bringer Alvor i det forfængelige Sind; den forener selv Uvenner til eendrægtig Kamp mod fælleds Farer; den enten reuser og forbedrer Slægten, eller bringer en kraftfuldere og sundere Stamme istedetfor den svækkede og udlevede*; den lader, fordoblet Flid og Bindstibeligbed efter kort Tid træde i Ødelæggelsens Spor, og blomstrende Byer reise sig af de rygende Tomter, saa at selv det frygteligste jordiske Onde, jeg mener Krigen's Historie, ogsaa overtlyder os om et alviiist Forsyns Styrelse.

Men lærer Historien alt dette, kan den være saameget for Alle, som føle at de leve for noget andet og høiere end at fødes, nyde og døe; Hvo erkjender den da ikke for den sundeste og gavnligste Folkelærsning, og hvo glæder sig ikke, at vor nærværende

* Heeren.

Samling af den forholdsvis besiddet saameget, hvortil, som til alle øvrige Fag, ved Bestyrelsens Gavnildhed, aarligen vil vorde føiet mere.

Grunden er da lagt her til en støn Bygning, til et vordende Sæde for national Oplysning og Forædling, og dertil være den fra nu af indviet, med det Haab og den Bøn, at Gud ogsaa her naadigen vil skænke Bæret til hvad Menneskene plante og vande.

Jo mere forstandig og nyttig Læsning tiltager, jo mere Kundskab, Overlæg, Besindighed, Tænksomhed bekræftes i Samfundet, desto fastere vorder den Grundvold, paa hvilken Folkets Velstand, Tilfredshed, Sædelighed, Lykkeligheg hviler, desto eendragtigere og kraftigere vil det til enhver Tid værne om sit erkjendte Gode, desto mindre vil det lade sig blande, forføre eller vildlede. Thi

Usmægtig er Voldsmandens Rænke
 Og Sværmerens Fakkell og Dolk,
 Usmægtig er Oprørsaauds Rænke
 At reise et tænkende Folk.

Derfor Held og Hæder enhver Folkets rebelige Lærer, Leder og Ven, som i sin suævrere eller videre Kreds arbejder til dette Maal!

Derfor Held og Hæder de Mænd, hvis fædrelandsfjærlige Stræben vi have ogsaa dette Anlæg at takke for!

Hæder og Tak den Mand, hvis Billede vi hist skue, som skjænkede Miblerne til saadanne fædrelandske Foretagender! Han er forlængst gaaet over til et bedre Hjem, men savnes endnu stedse her. Imellem Norges Klipper stod hans Bugge, paa Danmarks Sletter aabnede sig hans Grav. I Danmark vandt han sin store Formue, derfor vilde han og at Danmark skulde nyde varigt Godt af den.

Som han i Livet satte mange hundrede Hænder i Virksomhed, saa vilde han endnu efter sin Død virke til Held for Hundreder.

Og hvor misundelsesværdigt at kunne dette! hvor ædelt og skjønt at ville det!

Derfor saalænge Frederiksværk gjenlyder af Hamrens tunge Slag, saalænge Ploven skræker Falsters fede Furur, skal hans Minde ikke døe iblandt os.

Men den skjønneste, værdigste Maade at mindes en fædrelandsfjærlig Mand paa: er at arbejde til hans ophæiede Hensigters Udførelse.

Derfor ønske vi og de Mænd, som ere kaldede til at udføre hans sidste Villie, af ganske Hjerte Lykke og Himlens Bistand til deres vigtige Hverv, ønske at de aldrig

maa trættes ved at udfinde nye Veie til at virke Gavn, at deres nidjære Bestræbelser altid mere og mere maae naae det tilsigtede Niemod og krones med forønsket Held!

Ogsaa over denne begyndte Bogsamling ønske vi alt Godt: at den stedse samvittighedsfuldt maa vorde bestyret, at den stedse hensigtsmæssig maa vorde udvidet, at den stedse flittig maa vorde benyttet,

at Mange her maae hente Bekræftelse, Raad og oplivende Underholdning,

at Forsynets Baretægt maa hvile bekræftende over den og frie den fra al Slags Vaade,

at Fædrelandet til de sildigste Slægter ogsaa af den maa høste Frugter til Betsignelse!

**Examinationen begynder den 8de og fortsættes uafbrudt til
den 19de Septbr. i følgende Orden:**

Første Værelse.	Andet Værelse.
Mandag.	
I. & II. Klasse, Latin (9—12.)	I. & II. Klasse, Historie (9—12.)
Græsk (2½—5.)	Geographie (2½—5.)
Tirsdag.	
I. & II. Klasse, Religion (9—12.)	Naturhistorie (9—12.)
Dansk (2½—5.)	Tysk (2½—5.)
Onsdag.	
III. Klasse, Latin (9—5.)	Tysk og Fransk. . . . (9—5.)
Torsdag.	
Græsk (9—12.)	Historie (9—12.)
Naturhistorie (2½—5.)	Geographie (2½—5.)
Fredag.	
Religion (9—12.)	Arithm. } (9—5.)
Hebraisk (2½—5.)	Geom. } (9—5.)
Lørdag.	
IV. Klasse, Latin (9—4.)	Fransk og Naturh. (9—4.)
Mandag.	
Græsk (9—12.)	
Geometrie (2½—5.)	
Tirsdag.	
Religion (9—12.)	
Hebraisk (2½—5.)	
Onsdag.	
Historie og Geogr. (9—5.)	
Torsdag.	
Tysk (9—12.)	Arithmetik (9—12.)

Den 23de Septbr., om Formiddagen Kl. 11, foretages Omslytningen, og Examen sluttet med sædvanlig Søitidelighed.

Mandagen den 30te, om Formiddagen Kl. 9, begynder Examinationen af dem, som ere anmeldte til Optagelse i Cathedralskolen, fra næste Skoleaars Begyndelse.